

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštno
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
av. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

BRALNO DRUŠTVO
pri
Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vristice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 10.

V Mariboru, dne 7. marca 1901.

Tečaj XXXV.

Poslanci na delu.

Naši štajerski državni poslanci so vložili ali pomagali vložiti v državnem zboru že več občekoristnih, predvsem za kmeta ugodnih predlogov.

G. poslanec Žičkar s tovariši je predlagal nujno državno pomoč nekaterim občinam v brežišem okraju in pa v rogaškem okraju za občino Nimno, da se reši preteče lakote.

Isti poslanec g. Žičkar vložil je tudi naslednji, za Spodnje Štajersko velevažni predlog za slovensko obrtno šolo. Glasi se:

Z ozirom na to, da do pol milijona Slovencev na Štajerskem nima nobene slovenske obrtne šole, in da morajo slovenski obrtniki položiti potrebne izpite na graški obrtni šoli le tedaj, ako so zmožni nemškega jezika, z ozirom na to, da morejo obrtniki hoditi k izkušnjam v Ljubljano ali pa plačevati kazni, predlagajo podpisani: »Visoka c. kr. naučna uprava se pozivlja, da vse potrebno ukrene za ustanovitev slovenske obrtne šole na Spodnjem Štajerskem.«

G. poslanec vitez Berks, Žičkar in drugi tovariši v »Slov. centru« so nujno predlagali, da vlada zviša državno podporo za obnovljenje po trtni uši opustošenih vinogradov in da se te podpore dovoljujejo ne glede na visokost deželnih podpor. Zakon iz l. 1892 namreč določa, da državna podpora ne sme presežati deželne. Ravno ta

določba pa ovira obnovljenje vinogradov. Ta predlog so slovenski poslanci že večkrat vložili, a doslej brez uspeha.

G. dr. Šušteršič, Žičkar, Berks in drugi tovariši slovenskega centra so stavili predlog proti kartelom, ki uničujejo kmetijski stan. Glasi se:

Že mnogo let se v javnosti razpravlja vprašanje o zakoniti uravnavi kartelov. Vedno hujše pritiskajo na ljudstvo spletke, s katerimi dobičkaželjni spekulanti umetno preustvarjajo naravne razmere na trgu. Velike množice konsumentov so brez pomoči na sproti zarotam, ki jih snujejo proti obnemu blagru. Mirno morajo gledati, kako se produkcija potrebnih stvari brez potrebe omejuje, ponekod popolnoma ustavlja, kako delavci v teh podjetjih ležejo v bedo, in le v ta namen, da si gotovi krogi nasitijo denarno poželjivost. Vedno večje je število stvari, katerih se polšačajo karteli. Tu ni nobene pogodbe mej kupcem in prodajavcem; ta narekuje cene.

Tako se podražujejo poljedelcu, ki itak že komaj živi, najpotrebnejše stvari za življenje: nasprotno pa mu pritiskajo cene njegovih pridelkov, da ga že tare obupnost. Da to ni pretiravanje, kažejo cene, katere so sladkorni tovarnarji dovolili za peso. Dolžnost je države, da tukaj pomaga. Že davno bi morala vlada odločno zaceliti to rano na družabnem telesu. Doslej smo čuli le obljube. Ljudstvo pa ne more dalje čakati in stresa okove, ki so mu jih navezale pijavke. Torej proč s karteli! Zato predlagamo: »Vlada se nujno pozivlja, da se resno loti

zakonske uravnave kartelov ter čim preje zbornici predloži primeren načrt zakona.«

Isti poslanci dr. Šušteršič, Žičkar, Berks in drugi so predlagali tudi, da se kmetu nujno pomaga. Predlog se glasi:

Znano dejstvo je, da se kmetijstvo že desetletja bori za svoj obstanek. Vedno višje so delavske plače in stroški, vedno težavnejša prodaja, vedno hujša konkurenca. Kmečki dolgovi strahovito naraščajo, dražbe se množe od leta do leta, in kmetje s strahom zró v bodočnost.

Človek bi mislil, da so vsi krogi pripravljene pomagati kmečkemu stanu, ki je moč in steber države. Toda mnogi so slepi in vlada ni storila svoje dolžnosti. Zato vidimo, kako velika industrija izrablja avstro-ogersko nagodbo ter carinske in trgovinske pogodbe z drugimi državami, da svetu trosi pesek v oči o svojem in o položaju poljedelstva, da si v pravem času zagotovi največ dobička. In državna oblastva še podžigajo to grabežljivost.

Kot zastopniki trpečega poljedeljstva protestujemo proti takemu početju, povzdignemo svoj glas proti agitaciji z denarjem in tiskom, ki se upira opravičenim težnjam kmečkemu stanu. Mi zahtevamo, da tudi kmet, ki narod živi, dobi besedo pri gospodarskih vprašanjih in osobito v trgovinski politiki. Zato predlagamo:

Visoka zbornica skleni:

»C. kr. vlada se pozivlja, da pri avstro-ogerski nagodbi, pri uravnavi avtonomnih carinskih tarifov in pri novih trgovinskih pogodbah z vnanjimi državami obrača vso

Listek.

Ob mrtvaškem odru.

Moja soba . . . ! Napolnjena je z onim mrtvaškim duhom, ki zdravemu človeku kakor mōra lega na srce. Stene so črno zastrte . . . Soba je sicer prazna . . . Le tam v sredi sobe stoji mrtvaški oder, na njem že polovica rakve in v rakvi . . . moje telo. Zelenje je postavljeno na oder in okoli odra . . . Zraven mrtvega telesa to zeleno življenje! Tudi svečam ne ugaja mrtvaški vzduh . . . Kako nemirno trepetajo plamenčki, kako se zvijajo na vse strani! V moji sobi je smrt . . . Vedel sem, da me bo mamica prišla kropiti, a da bo edina, tega nisem vedel. Moja duša, kako si se varala! Mnogo prijateljev sem imel, od mnogih sem pričakoval ljubezni, a da bo mamica sama, ki se bo mene še tudi po smrti spominjala, tega nisem vedel . . . Varal sem, bridko varal!

Zakaj sem Vam verjel? Mnogo sem se žrtvoval, da sem si pridobil Vašo naklonjenost, mnogo sem storil, da si ohranim Vašo ljubezni, a sedaj, komaj me je objela koščena smrt, že me ne poznate več, že ste pozabili na me? Kako to reže v dušo, kako to boli!

Vsaj toliko, da bi prišli ob moj oder, da bi sočutno pogledali na moje blede, mrtvo

lice . . . Vsaj jeden sočuten vzdih, vsaj jedno besedo, ki bi kazala Vašo ginjenost . . . Kako bi bil zadovoljen! A nikogar ni! Živel sem za Vas, a sedaj ta nevhaležnost! Sami tuji obrazi prihajajo v sobo. Iz radovednosti! Kako opazujejo moje poteze, potem si pa šepetajo: »Ga nisem poznal . . .« ali pa »Sem ga včasih videl.«

Tudi otroci prihajajo. Njim je veselje, da me morejo pokropiti! Čudno veselje! »Nikdar te ne pozabimo!« tako so mi zatrjevali. In sedaj še ni preteklo par dni, že sem pozabljen.

Popolnoma pozabljen? Ne, ne, jutri še pridejo k pogrebu. Tako se spodobi, to so že javnosti dolžni. Torej vsak nekaj spomina še! Hvala za tak spomin! Ah, zakaj nisem živel samo za te, o Bog? Vsi drugi me sedaj ostavljajo . . . kako brezobzirno ostavljajo, a ti, dobrota božja, sprejemaš me v ljubezni polno svoje naročje . . .

Moja duša je zajokala. In tedaj je pristopil zopet angelj Israela k meni ter me odvedel iz sobe, kjer je ležalo moje mrtvo telo, nad zemeljske višave.

Ljubljeneec mesta.

Kdor ga nagovori, mu reče samo: fant. Njegovega imena ne pozna menda nihče v mestu razven mojstra in najožjih njegovih prijateljev. A njega pozna celo mesto, kajti on je pravi pravcati čevljarški učenec, on je vzor čevljarškega učenca. Kakoršen je on, takega čevljarškega učenca si je predstavljala naša domišljija že izza mladih let.

Ako ga hočete gotovo videti in spoznati, pojdite tako okoli osme ure zjutraj po nekaterih najbolj znanih ulicah našega mesta. Že od daleč boste slišali krepko življenje one znane vojaške koračnice:

Tatadra je jabke vzela

Tatadra je v kajho šel . . .

Ta, ki žvižga, je on, naš čevljarški učenec. Glejte, malega fantka! Zamazan je od pet do glave! Najbolj potreben vode je njegov predpasnik. V licu pa se brezdvoma umiva. Kajti zjutraj še v obrazu nima družega madeža nego k večjemu od kave. Dokaz, da se umiva, je tudi njegova glava. Lasje še so sedaj mokri in skrbno počesani, odzadi in naprej k višku . . . To je frizura čevljarških učencev! Zdaj gre nekam po čevlje. Čez kake četrt ure bo šel zopet nazaj, takrat bo imel okoli vratu obešenih par čevljev, ali pa bo pojedinca držal v roki.

pozornost na poljedelske koristi in se odločno upre sebičnim težnjam industrije in prekupecev.

Gosp. dr. Ploj je vprašal ministerskega predsednika zaradi ravnanja okrajnega glavarja v Ljutomeru prigodom Slomšekove slavnosti nasproti Sokolom.

G. Berks je v interpelaciji do pravosodnega ministra označil zadnja imenovanja na Sp. Štajarskem.

G. posl. Robič je, predlagal, da se opuste mitnice na državnih cestah.

Poslanec Pfeifer in tovariši so predlagali, da se premenita §§ 28 in 198 zakona glede osebnega doh. davka, da država izdatno prispeva k troškom za streljanje proti toči, in da se odpravi takozvana vinska klavzula.

Državni zbor.

Pogajanje med vlado in Čehi.

Vse poprašuje: kedaj se bo začelo v državnem zboru redno in mirno delovanje? Kdo ve to? Eno je gotovo: če se vsem avstrijskim, posebno slovanskim narodom da, kar njim gre, nastane mahoma mir. Toda vlada ima grozen strah pred nemškimi narodnjaki, posebno pred Schönererjanci; zdaj pa ne da ne Čehom, ne drugim Slovanom, kar bi se njim brez najmanjše škode za državo in za Nemce smelo dati. Vršila so se nekova pogajanja med ministerskim predsednikom in med Čehi; toda ker se ustavljajo nemški naprednjaki in narodnjaki, si ne upa vlada zadovoljiti Českim željam.

Vojaske novine.

15. marec se približuje. Tega dne bi se imelo začeti novačenje. Toda dotični vladni predlog že stoji več tednov na dnevnem redu zbornice; a do danes se je še le izročil vojnemu odseku! Vlada bo morala, če se postava ne sprejme do zgornjega dne, državni zbor zaključiti ter na podlagi § 14 uveljaviti novačenje.

Nujni predlogi.

Zbornica razpravlja dan za dnevom z različnimi nujnimi predlogi, katerih nujnost se pa zavrže. Poslanec Šileny je predlagal, da vlada prej ko prej predloži načrt zakona o obveznem zavarovanju za starost in proti nezgodem. Cingr je predlagal vpeljavo osemurnega dela v rudokopih, nedeljski počitek, o ženskem in otroškem delu v tovarnah. Nujnost teh in mnogih drugih predlogov se je zavržla.

Učenci ljudskih šol žive z njim večinoma v prijateljstvu. Za to ga pozdravljajo s srčnim: »Servus«. Ako je dobre volje, odgovori, če pa je slabe volje, žvižga si naprej in jih niti ne pogleda. Da bi on prvi pozdravil kakega takega malougladnega človeka, kakor je učenec ljudskih šol, to se ne dogaja. Če sploh koga pozdravi, je to gotovo velik gospod, n. pr. častnik, mestni odbornik, uradnik in kakor se že imenujejo vsi visoki stanovi našega mesta.

Častnike in sploh soldaški stan visoko čisla. Ako mu trd in možki nastop častnika ugaja, tedaj se obrne in maršira po ulici za njim ali pa zraven njega, dokler ga častnik ne napodi. Ko ga napodi, je navadno hudo razjarjen, toda svoje jeze ne pokaže častniku, ampak njegov streljavec so prijatelji iz ljudskih šol, katerim zasoli v jezi takoj gorke zaušnice. Kadar marširajo vojaki skozi mesto, tedaj je naš čevljarček gotovo tudi ob njihovi strani, dokler se ne naveliča, ter postoji ob oglju dveh ulic, odkoder s širokosmehljajočim obrazom motri branitelje domovine.

Vsaka izložba mu je dobro znana. Pred njimi je prežvižgal že marsikateri marš. Po kavarnah so mu znani vsi vsakdanje gostje. Ne zahaja še sicer sam v kavarne, pa saj se skozi okna vidi jako dobro v kavarne.

Razpravljalo se je tudi o nujnem predlogu poslanca Šileny, kako se imajo znižati ali odpraviti dolgovi na kmetijskih posestvih. Dasiravno so Slovenci in Čehi glasovali za nujnost predloga, se je vendar zavržla. — Ti nujni predlogi se vlagajo in o njih se vprizarja razprava le iz tega vzroka, da se za brani posvetovanje o vladnih predlogih.

Olika vsenemških poslancev.

Česki socijalist Fressl je nameraval uni dan govoriti v češkem jeziku celih osem ur. Eno uro že govori. Wolfjani so pa začeli tuliti; z vso silo so skušali Fresslino in njegove tovarše, ki so ga branili, iztirati iz zbornice. Reditelj Walz je moral stopiti vmes in njegovim medvedovim rokam se je posrečilo, da je razgnal obe stranke. Zvoljo groznega trušča, ki je nastal po vsej zbornici, se je morala seja pretrgati za pol ure. Ko predsednik sejo zopet otvori, dovoli Fresslino govoriti nadalje. Nastal je divji hrup. Fressl spregovori le par besed, potem pa govor skonča in mir se povrne vsaj za nekoliko trenutkov.

Nove laži zoper katoliško cerkev.

Schönerer je vložil neko interpelacijo, v kateri trdi, da katoliška cerkev baranta z odpustki. Predsednik odredi tajno sejo, v kateri se je interpelacija prečitala. Ugovarjali so obrekavalnim trditvam vsenemških poslancev, ki so med razpravo zbežali z zbornice, dr. Kern, dr. Scheicher in dr. Luegger; zagovarjali sta jo socijalni demokrat Seitz in Schönererjanec dr. Tschann. Po večini glasov se je sklenilo, da se ta interpelacija ne sme tiskati. Brez vsakega razgovora se je isti sklep storil tudi zastran druge, enako nesramne interpelacije. Za objavo so glasovali tudi nekateri Mladočehi.

Politični ogled.

Slovenska realka na Kranjskem. Pretekli dni je bilo pri naučnem ministru na Dunaju odposlanstvo iz Idrije, ki je prosilo, naj bi vlada dovolila idrijski občini erarski prostor za zidanje slovenske realke v Idriji. Minister je obljubil, da se to zgodi. Kranjski Slovenci dobe zopet en zavod več, mi Štajerci pa zavstajamo.

Slovenci v Ameriki se čvrsto gibljejo. Imajo tri slovenske časopise in sicer: »Glas naroda«, »Amerikanski Slovenec«, »Nova Domovina«. Vsak list ima tudi svojo tiskarno.

Ako je na ulici in je dobre volje, ne pusti rad koga pri miru. Če ti pride nasproti, vzdigne hipoma neposredno pred teboj roko..., ti misliš, da bo te udaril, toda on potegne z roko le čez svoj nosiček in gre dalje. Ako pride odzadej za teboj, moraš se mu izogniti, če se sam ne domišliš, pa bo te opomnil. Ako ga ne ubogaš, gotovo bo nekaj naredil, da se bo smejala cela ulica, če ne druga, prišel bo čevlji, ki ga nosi v roki, s teboj v neljubo dotiko. Pozdravlja rad vsakega z »dober dan« ali pa »poljubljam roko«. Kdor mu ne odgovori, ošteje ga s psovkami.

A hudoben ni! Kjer se dogodi kaka nesreča na ulici, je čevljarski učenec prvi zraven. In takrat rad pomaga, da gre po policaja, fижakerja, ali zdravnika, kogar je ravno treba.

Javen red mu je zelo pri srcu. S policaji si je dober in jih obvesti o vsakem neredu. Četudi včas katerega spelja na led ter ga zvodi na kraj, kjer se nič nerednega ni dogodilo, to mu naša vrla policija velikodušno odpušča.

Njegovi tovariši niso tako znani in priljubljeni po mestu, kakor on. Pa tudi nobeden ni tako poreden, hudomušen, zavihan in živahen. On je zares vzor čevljarskega učenca, za to pa je tudi ljubljene našega mesta. Naše mesto ljubi vzore....

Angleški kralj Edvard je baje hudo bolan. Kralj ima raka v goltancu kakor rajai nemški cesar Friderik. Seveda se zna bolezen dolgo trajati.

Važna spreobrnitev. Vilijam Ryan v Birminghamu, visok dostojanstvenik med prostozidarji, se je zopet vrnil v naročje katoliške cerkve. Slovesno se je odpovedal prostozidarstvu v cerkvi sv. Pavla v Birminghamu.

Nemški cesar rad govori in veliko govori. Kdor pa veliko govori, včas tudi nepredvidno govori. No tudi nemški cesar v tem oziru ni izvzet. Za to pa odslej ne smejo več biti pri njegovih govorih časnikarji navzoči, da ne pridejo vse pametne besede cesarjeve na svetlo. Boljše bi bilo, da bi se cesar navadil raje premišljeno govoriti, ne pa da še dalje hoče vstrajati pri svojih napakah, a za to odganja časnikarje.

Vojska v Južni Afriki. Vest, da se misli burski general Botha udati, je bila izmišljena. General Dewet je zopet srečno ušel angleškim zanjkam, v katere so ga mislili vjeti. Na Angleškem je vedno večje število onih, ki želijo z Buri miru. Toda tovarničarjem in drugim bogatašem vojska nese, za to si ti ne želijo njenega konca.

Razmere na Kitajskem. Dne 26. febr. t. l. je bilo usmrtenih nekaj kitajskih kolovodij, mej njimi generala Čičin in Ču-čen-Yen in sicer sta bila poslednja usmrtena na ravno istem mestu, kjer sta onadva dala usmrtiti evropske podanike. Usmrtitvi so prisostvovali ruski, francoski in nemški vojaki. Na morišče so ju pripeljali japonski vojaki ter ju potem izročili petim rabeljnom. Oba sta sicer nosila generalske uniforme, a brez redov. Prvemu so odsekali glavo Čičinu, ki se je korenjaško držal do zadnjega, drugi, general Ču-čen-Yen pa je bil od strahu že na pol mrtev, ko so ga pripeljali na morišče. Obema je rabelj prišel glave potem zopet k truplu, na kar so jih položili v dragocene rakve in jih izročili njunim sorodnikom. Kitajski dvor se je baje popolnoma udal vele-vlastim ter zaukazal vojaštvu v Singanfu, da se ne sme najmanjše upirati četam vele-vlasti, ki se bližajo kraju. Rusija je sklenila s Kitajsko pogodbo, vsled katere so izročene Rusiji v izključno upravo ogromne pokrajine Mandžurija, Mongolija in Turkestan. V teh pokrajinah ne sme ne graditi železnic, ne prestopiti s svojim vojaštvom ozemlja druga država nego Rusija in celo ne Kitajska.

Dopisi.

Sv. Andraž v Slov. goricah. (Neopravičeni napad.) V 3. številki l. l. je prinesel ptujski »Stajerc«, kateri hoče vse nemškutarske kmete se bolj neumne narediti, dva dopisa od Sv. Andraža v Slov. gor. in sicer se prvi tiče gospodičine postarice pri Sv. Andražu. Piše, da onenjena gospodična ne ljubi »Stajerca«, ampak ji bolj ugajajo drugi slovenski listi, tudi »Slovenski Gospodar«. Če je gospodična res takega mišljenja, ji je to le v čast, »Stajercu« pa nikaka krivica. Po vsej pravici smo »Slovenskemu Gospodarju« veliko hvale dolžni, ker ta list le v našem kraju prvi začel probujati slovenskega kmeta k zavednosti ter nam kazal v pravi luči tiste navidezno prijazne, pa le svoj dobiček iskajoče gospode kateri prihajajo k nam v ovčjem oblačilu, pa so hujski od volkov. »Stajerc« me živo spominja na basen »lesica in krokar«. Lesice je izvabila krokarju s svojim laskanjem zadnji kosček sira. »Stajerc« pa bi rad izvil slovenskemu kmetu zadnji vinar denarja. Saj je prišel že v prvi številki tako priliznjen, rekoč: Ljubi moj kmet, če ti nič nimaš, tudi jaz nič nimam. Če slovenski kmet kaj ima, ali treba naravnost hiteti h tebi »Stajerc« in h kakemu nemškemu trgovcu na Ptuj, da napolni tvojo nikoli polno malho. Kdor se komu sladi, ima gotovo vzroke za to. Če